

Tufandan Sonra: Enkaz mı, Yeni Bir Dünyanın İmkânı mı?

DR. ERDAL KURĞAN

Marmara Üniversitesi Orta Doğu ve İslam Ülkeleri Araştırmaları Enstitüsü

Bir taraftan Ramallah yönetiminin tavizkar-iş birlikçi görülen tutumu diğer taraftan el-Fetih'in iç yozlaşması Gazze'de yaşayanlar için İslamcı hareketlerin daha da güçlenmesine imkân tanıyordu.

Yüzbinleri bulan masum insanın katli, bir milyonu aşan insanın yerlerinden edilmesi ve soykırma uğramaları üzerine yazmanın vicdani ve duygusal ağırlığı var. "Uzman" sıfatının insanî olanı dışlayıp istatistiksel verilere indirgediği bir dünyada insanı, insanî olanı, özgürlüğü ve adaleti hakkıyla konuşmak zor. Ancak bu zorlukla beraber, bunun konuşulması gerektiği de başka bir hakikat. Aksa Tufanı Operasyonu sonrasında vuku bulan olaylar yakın gelecekte ve uzun vadede Ortadoğu tarihinde radikal bir kırılmaya işaret edecek. Bu kırılmanın temelde iki veçhesinden

bahsedilebilir: Filistin Direniş Eksenini (İslami ve Seküler) ile İsrail işgal rejimi cephesi.

Filistin Direniş Eksenini

Filistin Direniş Eksenini, tarihsel olarak İslamcı-Arap bir politik kimlikten Sosyalist-Arap kimliğine ve ardından 80'lerin ikinci yarısından itibaren de İslamcı-Arap kimliği ile Sosyalist Seküler-Arap kimliğinin hegemonya mücadelesinin şekillendirdiği bir güzergaha işaret eder. Hacı Emin el-Hüseyni ile İzzeddin Kassam'ın (ve ilk dönem İhvan'ın destekleri) İslamcı mücadeleleri, İkinci Dünya Savaşı sonrasında yani

Soğuk Savaş sırasında Sosyalist-Arapçı ve antiemperyalist kitle örgütlerinin hegemonyasına geçmişti. Fakat gerek Sovyetler Birliği'nin detant politikası çerçevesinde kapitalist dünyaya karşı daha ılımlı bir tutum benimsemesi gerekse 1979 İran İslam Devrimi'nin İslam dünyasında taraftar bulma çabaları, Filistin Direnişi'nin çatı örgütü FKÖ'nün (Filistin Kurtuluş Örgütü) Sovyetler yerine İran'a yönelmesine neden olmuştur. Ancak FKÖ içindeki güç mücadeleleri, Arafat'ın liderliğini koruma pahasına İsrail işgal rejimiyle yaptığı sonuçsuz barış görüşmeleri Filistin toplumunun bir kesiminde FKÖ'ye mesafe koyma ve yeni bir çözüm bulma arayışına itmişti. Bu noktada İhvan-ı Müslimin cemaatinin Filistin kolu o zamana kadar ağırlıklı olarak tebliğ-davet ve sosyal dayanışma pratikleri ile ilgilenmişken Birinci İntifada sürecinde askerî direniş pratiğini de enstrümanları arasına katmaya karar vererek Filistin Direniş Eksenini salt Sosyalist-Arap kimliğinden İslamcı-Arap bir kimliğinin de var olduğu bir zemine çekti. Direniş eksenine dâhil olan sadece İslami Direniş Hareketi-HAMAS değildi; İran'la daha sıkı -hatta yer yer organik de denebilecek- ilişkiler kuran İslami Cihad Hareketi de sosyalist kitle örgütlerinden farklı olarak Devrimci İslam perspektifiyle hareket ederek Filistin Direniş Eksenine katkı sunmuştu. 1948 sonrasında kristalleşen, İsrail işgal rejiminin 1967 sonrasında işgali daha da genişletip Batı Şeria'yı Ürdün'den alması, işgali derinleştirirken Filistin Direniş Eksenini de pratikte bölmüştü.

Batı Şeria merkezli olarak FKÖ-el-Fetih -1948 İslami Hareketi Batı Şeria'da bulunuyor olsa da- örgütlenmesine karşılık, coğrafi olarak Mısır'a daha yakın olan Gazze'de İslamcı hareketin daha güçlü olduğu 2000'lerin ikinci yarısında net bir şekilde ortaya çıkmıştı. HAMAS'ın demokratik seçimlere girerek yerel yönetimlerde ve Filistin yönetiminde güçlü temsiliyet oranına kavuşması direniş ekseninde de farklılaşmaya işaret etti. Ancak İslamcı hareketlerin güçlenmesine rağmen Ramallah merkezli Filistin yönetimi FKÖ-el-Fetih'in elinde kalmaya devam etti.

Batı Şeria'da bunlar olurken hem politik hem kültürel hem de askerî olarak Gazze bünyesinde bu-

HAMAS'ın Gazze'deki siyasi yönetim tecrübesi, Kassam Tugayları'nın askerî tecrübesiyle birlikte onun hem gücünü artırır hem de paradoksal olarak askerî operasyonlar yapma eğilimini belirli dengeleri gözetmek zorunda bıraktığı için sınırlar. Çünkü bir milyonu aşkın bir nüfusun yaşadığı çok dar bir alanda salt askerî kararlar alarak halkla bütünleşme ve koordineli hareket etme zordur.

lundurduğu üniversitelerle de farklı bir gerçekliği tecrübe ediyordu. Bir taraftan Ramallah yönetiminin tavizkar-iş birlikçi görülen tutumunu diğer taraftan el-Fetih'in iç yozlaşması Gazze'de yaşayanlar için İslamcı hareketlerin daha da güçlenmesine imkân tanıyordu. Bu imkânı artıran unsurların başında Kassam Tugayları'nın aldığı stratejik kararlar ve operasyonlar da vardı. Kendi imkânlarıyla askerî kapasitelerini artıracak silah (roket vb.) üretimi ile İsrail askerlerini rehin alıp karşılığında yüzlerce Filistinli mahkûmu serbest bıraktırma stratejisi, somut çıktılar olarak öne çıkar. Bu arada serbest bırakılması istenen Filistinli mahkûmlar sadece İslamcılar değil, el-Fetih veya FHKC (Filistin Halk Kurtuluş Cephesi) vb. örgütlerden insanları içerdiği için ciddi bir toplumsal destek yaratır.

Diğer taraftan HAMAS'ın Gazze'deki siyasi yönetim tecrübesi, Kassam Tugayları'nın askerî tecrübesiyle birlikte onun hem gücünü artırır hem de paradoksal olarak askerî operasyonlar yapma eğilimini belirli dengeleri gözetmek zorunda bıraktığı için sınırlar. Çünkü bir milyonu aşkın bir

nüfusun yaşadığı çok dar bir alanda salt askeri kararlar olarak halkla bütünleşme ve koordineli hareket etme zordur. Ancak kanaatimce 7 Ekim'e giden yol burada yatmaktadır. Bölgeyi takip edenler hatırlayacaktır; 2010'ların başından itibaren HAMAS'ın Gazze'de siyasi yönetimi resmî olarak ele alması, onu daha temkinli ve daha uzun vadeli strateji üretmeye zorlamıştı. Bu uzun vadeli strateji üretmenin sahadaki karşılığı ise genç ve dinamik olan unsurları ya da daha genel olarak direnişçi Gazzeli gençleri kontrol etmekle başı-boş bırakmak arasında bir tercihe zorlanmış ve HAMAS da iktidar sahibi her disiplinli yapı gibi gençleri ana yapının kendi stratejilerine tabi olmaya çağırılmıştı. Basit bir çağrı değildi bu; çağrıya karşılık vermeyen veya bağımsız hareket etmeye davet eden küçük gruplar gerekirse zor kullanarak kontrol altına alınmıştı. 2010'ların başını hatırlayın; söylem olarak Küresel Cihat hareketini ve el-Kaideyi referans alan ama potansiyel olarak daha çok DEAŞ'a evrilecek pratikleri savunan küçük gruplar HAMAS'ın polis kuvvet gücü tarafından operasyonlarla yakalanıp tutuklanmıştı. Küçük mescitlerde, tekfirci söylemi kullanan yerel vaizler etrafında öbeklenen bu küçük yapılar, kapasite olarak HAMAS'a meydan okuyacak güçte tabii ki değillerdi. Fakat Hamas'ın kurmaya çalıştığı istikrarı bozacak eylemlere girişmeleri, Gazze içinde Hamas'ın otoritesini tanımamaları, dışarda ise işgal güçlerine karşı yerel güçlerden bağımsız/koordinersiz roket atışları vs yapmaları onları hedef hâline getirmişti. Ancak Hamas'ın tüm çabalarına rağmen Afganistan'da yaşananlar, Irak ve Suriye'deki gelişmeler gençler arasında sıcak çatışmayı merkeze alan daha hareketli söylemleri takip etme eğilimini engellemiyor tam tersine artırıyor. Bununla birlikte HAMAS'ın Suriye devrim süreci sırasında arada kalması İran'la olan zorunlu ittifakının genç nesil içerisinde ciddi hoşnutsuzlukları tetiklemesine ve farklı pratik tercihlerin gündeme gelmesine yol açtı.

Aksa Tufanı Operasyonu'nun öncesinde bölgede dikkat çeken şey yeni nesil içinden gençlerin FKÖ-el-Fetih gibi HAMAS'ı da yetersiz ve siyasi olarak kendi statükosunu koruma derdinde bulması ve yeni örgütlenme arayışında olmalarıydı. Altan gelen bu baskı, Şehid Yahya Sinvar'ın pratik kararlarıyla birleştiğinde 7

Aksa Tufanı Operasyonu'nun öncesinde bölgede dikkat çeken şey yeni nesil içinden gençlerin FKÖ-el-Fetih gibi HAMAS'ı da yetersiz ve siyasi olarak kendi statükosunu koruma derdinde bulması ve yeni örgütlenme arayışında olmalarıydı.

Ekim'i doğurdu. Ancak burada unutulmaması gereken bir başka amil var ki o da en az gençlerin üst yönetimi pratik askeri operasyon(lar)a zorlaması kadar hatta ondan daha etkili olmuştu: Şeyh Ahmed Yasin'in 80. yıl öngörüsü. Şeyh Ahmed Yasin'in ve tabii ki siyonist işgalci yapıyı iyi analiz ettiği bilinen Yahya Sinvar'ın da gelecek öngörüsü şuydu: Yahudi tarihinde hiçbir Yahudi devleti 80 yılı aşkın olarak iktidarını devam ettiremediği için siyonist işgal rejimi 2030'lu yılları göremeyecek. Bu öngörü veya tarihsel çıkarım 7 Ekim'e giden yolda dinamik genç nüfusun askeri operasyon eğilimiyle birleştiğinde Aksa Tufanı operasyonu olarak hayat bulmuştur. Şeyh Ahmed Yasin'in sadece Gazzeliler değil tüm Filistinliler nezdindeki itibarını, sahadaki direniş tecrübesini ve Kassam Tugayları üzerindeki etkisini dikkate aldığımızda, Aksa Tufanı Operasyonu büyüklüğünde bir askeri pratiğin yapılması daha anlaşılır olur.

7 Ekim'de vuku bulan operasyon sonrasında işgal güçleri direniş ekseninin beklediğinden daha vahşi bir cevap vererek gafil avlandığı operasyon sonrasında tüm dünyanın gözü önünde yoğun bir soykırıma başladı. İki buçuk seneyi aşkın olarak devam eden bu soykırım, çok ağır bir dram yaratması yanında direniş eksenini için yeni bir gündemi de beraberinde getirdi: Uluslararası meşruiyet.

İsrail'in II. Dünya Savaşı sonrasında kurulan uluslararası düzendeki biricik yeri, küresel ölçekte ama özellikle de Batı kamuoyunda dokunulmaz, istisnasız bir masumiyeti temsil ediyordu. Kitle iletişim araçlarının, popüler kamuoyunu şekillendiren mecraların ve aktörlerin, görsel-ışitsel sanatların finansal tahakkümü elinde tutan siyonistlerce İsrail işgalinin etrafında kırılmaz bir "masumiyet" halesi kurmaları, Filistin direnişinin tamamen popülerleşmesini engelliyordu. Daha çok ezilen Batı dışı dünya kamuoyunca desteklenen direniş eksenini, Batı'da ise ağırlıklı olarak dar sosyalist çevrelerce destekleniyordu. Oysa 7 Ekim sonrasındaki soykırım, Batı kamuoyunda da ciddi bir tepkinin doğmasına, soykırım suçlarının gizlenememesi nedeniyle daha önce kamusal olarak kullanılan "masum İsrail" mitinin kırılmasına ve tepkinin sivil kamuoyundan resmî devlet otoritelerine kaymasına neden olmuştur. Batılı sivil kamuoyu hükü-

metlerini işgal rejimine karşı tavır almaya zorladığı gibi Filistin devletinin tanınması yönünde de yaygın baskı oluşturmaya başlamıştır. Daha önceleri marjinlerde kalan bu talepler, ana akım mecralarda ve güçlü popülar aktörlerce yapılmaya başlanmış, birçok ülke Filistin devletini tanıma yönünde karar almış ve yenileri de tanımaya dönük politikalar üretmeye başlamıştır.

Diğer taraftan direniş ekseninde ise özellikle toplumsal tabanda, direnişin daha güçlü bir birlik etrafında örgütlenmesi, FKÖ-el-Fetih'in eski kadrolarının tasfiye edilerek birliğe daha yatkın olan ve işgal rejimiyle arasına daha net çizgiler çizen kadroların liderliğe ge(tiri)lmesi talep edilmeye başlanmıştır. Toplumsal taban olarak Soğuk Savaş atmosferinde farklılaşan HAMAS tabanı ile el-Fetih tabanının bugün aynı toplumsal ayrışmaya sahip olmadığı da başka bir hakikat. Yani Sosyalist-Arap kimliğinden daha yumuşak İslamcı-Arap kimliğinin el-Fetih tabanında da filiz verdiğini ya da var olduğunu söylemek abartı sayılmaz. Özellikle tutsak olan Mervan Bergusi'nin hem bahsettiğimiz el-Fetih tabanı için hem da HAMAS tabanı için sahip olduğu karizma ve ifade ettiği anlam

7 Ekim'de vuku bulan operasyon sonrasında işgal güçleri direniş ekseninin beklediğinden daha vahşi bir cevap vererek gafil avlandığı operasyon sonrasında tüm dünyanın gözü önünde yoğun bir soykırma başladı. İki buçuk seneyi aşkın olarak devam eden bu soykırım, çok ağır bir dram yaratması yanında direniş eksenini için yeni bir gündemi de beraberinde getirdi: Uluslararası meşruiyet.

bunu destekler niteliktedir. Direniş ekseninde bu farklılaşma ve yeni durumun imkanları söz konusuysen 7 Ekim sonrası işgal rejimi cephesinde de yeni durumlar söz konusu.

İsrail İşgal Rejimi Cephesi

7 Ekim'de Aksa Tufanı Operasyonu ile İsrail, tarihinde bir benzeri daha görülmemiş askeri ve istihbarat hezimet yaşadı. Gerek iç istihbarat birimi Şin Bet'in gerek askeri istihbarat Aman'ın ve gerekse genel istihbarat servisi Mossad'ın gafil avlanması, sınır birliklerinin tamamen imha edilmesi ya da rehin alınması İsrail efsanesinin sonu anlamına gelmektedir. Zira küresel olarak en kudretli ve eylem kapasitesi en yüksek istihbarat örgütlerinin başında sayılan Mossad'ın kendi yetki alanında, kendi evinde böylesi bir operasyona maruz kalması istihbarat tarihi açısından da işgal rejimi için yeni bir duruma işaret etmektedir. Hezimet sadece istihbari alanda değil, çatışma sahasında da vuku bulmuştur. Elindeki asimetrik güce, devasa bir imha makinesi olan askeri kapasiteye, yapay zekâ destekli analizlerle donanmış son teknoloji drone, füze ve takip enstrümanlarına rağmen sahada İsrail işgal rejimi mutlak bir üstünlük

elde edememiştir. En etkili silahı olan hava bombardımanları dışında çok büyük bir askeri başarı pratize edemeyen işgal ordusu, meskûn mahal operasyonlarında da beklediği başarıya ulaşamamıştır. ABD ve İngiltere'nin meskûn mahal operasyon tecrübesinden faydalanmasına rağmen Gazze'de tutulan rehinelere ulaşamamış, bilakis hoyratça kullandığı hava saldırı gücü nedeniyle onlarca insanı kendisi öldürmüştür. Akıllara Rusya'nın Osetya'daki okul kurtarma operasyonunu getiren bu askeri hareketlilik, rehinelere kurtarmak yerine imha etmeyi tercih etmiştir.

İşgal rejiminin hem istihbari hem de askeri olarak başarısız olmasının altında yatan sebep aslında aynıdır: Değişen nesiller. İbn Haldun, Mukaddime'de Hz. Musa'nın İsrailoğullarını Mısır'dan çıkardıktan sonra Allah Teala'nın onlara 40 yıl Tih Çölü'nde kalmayı emretmelerini hatırlattıktan sonra bunun toplumsal gerekçesini şöyle sunar: Mısır'da kölelik altında yaşayan nesiller, toplumsal karakter olarak köleliği aşip özgür insanlar gibi hareket edemezler. Köleliğin toplumsallığı içinde karakteri şekillenen insanlardan tamamen özgür ve bağımsız davranmaları beklenemez. Onun yerine 40 yıllık bir

süreçte -yani bir insan neslinin geçeceği bir sürede- Tih Çölü'nde özgür ve bağımsız doğan nesil, yetişkinliğinde bağımsız ve güçlü karakterlerle hareket edecektir. Velev ki karşılarında Calut (Golyat) gibi çok daha güçlü bir düşman olsa bile...

Bugün işgal rejiminde 7 Ekim ve sonrasında vuku bulan kırılmanın bir diğer vechesi de burada yatıyor: İşgal rejimini kuran nesiller ile şimdiki nesil arasındaki toplumsallık ve mücadele azmi asimetrik bir farklılığa işaret ediyor. İsrail'i kuran kadrolar I. Dünya Savaşı sırasında Britanya'nın askeri tecrübesini elde etmiş, II. Dünya Savaşı sırasında da Avrupa'da tamamen ölümle birlikte yaşamış kadrolardı. Onların -itikadi olarak inanmasalar bile- vadedilmiş topraklar dışında kaybedecek hiçbir şeyleri yoktu; vadedilmiş topraklar da zaten onların değildi. Oysa şimdiki nesil, toplumsallaşma biçimi, hayata dair beklentileri, Yahudi devletine yükledikleri anlam vb. noktalarda fazlasıyla farklı. Şimdiki nesil için uzun süreli bir savaştansa başka bir ülkeye gidip orada yaşamak daha anlamlı. İsrail'in 7 Ekim'den bu yana kayıpları -ölü ve yaralı- 20.000'in üzerinde olmasına mukabil, Kassam Tugayları'nın çok zayıf teknik kapasiteye rağmen 12 ila

13.000 arasında kaybı söz konusu. Ayrıca Kassam Tugayları'nın 7 Ekim öncesinde 30.000 olan silahlı askeri personel sayısı bugün hâlâ 30.000 olarak devam ediyor. Yani işgal topraklarında yetişen Gazzeli gençler, İsrail'i kuran kadrolar gibi ölüme alışık ve tanışık olmasına rağmen benzer bir durumu İsrail güçleri için söylemek pek mümkün değil. Yakın gelecekte ve orta vadede bu asimetri daha da derinleşecek gibi duruyor.

7 Ekim sonrasında İsrail'in herhangi bir hukuk kaidesini dikkate almayan saldırganlığı, son tahlilde başarılı olamamış Gazze yerle bir edilse bile ele geçirilememiş, Kassam Tugayları'nın askeri kapasitesi ve mobilizasyonu yok edilememiştir. Ancak buna mukabil işgal rejiminin batı kamuoyundaki meşruiyeti sorgulanmaya başlanmış, siyonizm ile Yahudilik arasında bir tefrik yapılmının zorunluluğu dünya halkları için olduğu kadar Yahudiler için de söz konusu olmaya başlamıştır. "Düşmanın belini kıramayan saldırılar, onu güçlendirir" kaidesi İsrail için Gazze'de de geçerli olmuştur. İsrail direnişin belini kıramamıştır. Buradan da Tufan'dan sonra enkaz değil, yeni bir dünyanın imkânı gözükmektedir.